

UNGES FORSTÅELSE AF SEKSUELT SAMTYKKE I EN ALKOHOLKONTEKST

SCHOOL OF BUSINESS AND SOCIAL SCIENCES
AARHUS UNIVERSITET

20. FEBRUAR 2023

EVANGELIA KOUSOUNADI KNOUNTSEN
EVANGELIA KNOUNTSEN

HVEM ER JEG?

- Kandidat i Psykologi – Aarhus Universitet
- Ph.d.- studerende på Center for Rusmiddelforskning (Aarhus Universitet)
- Projekt: Unges forståelse (19-25 år) af seksuelt samtykke i en alkoholkontekst
- **Oplægget i dag:**
 - Den danske alkoholkontekst
 - Sex i en alkoholkontekst: Normer og forventninger
- **Resultater af min egen forskning:**
 - Hvordan forstår unge seksuelt samtykke?

DEN NYE SAMTYKKELOVGIVNING

- Danmark får en ny Samtykkelovgivning (December 2020): begge parter skal sikre sig, at der er samtykke når de skal have sex, ellers er der tale om voldtægt.
- Før det, var der tale om voldtægt, hvis der blev gjort brug af vold, tvang, hvis offeret gjorde modstand eller var ude af stand til at gøre modstand.

DEN DANSKE ALKOHOLKONTEKST

- Kan karakteriseres som et sted, hvor der opererer andre normer og forventninger.
- Unge kan typisk godt lide at være i sådanne settings fordi de kan slippe hæmningerne og udforske nye (også seksuelle) grænser

SEX I EN ALKOHOLKONTEKST

- Alkohol kan hjælpe de unge med at flirte/score – de unge føler sig mere modige og afslappede
 - Dette kan både være pga. alkohols farmakologiske effekt, men også fordi det at drikke alkohol skaber en forventning om, der kan opstå flirten/sex.
- I mange tilfælde er sex i alkoholpåvirket tilstand dermed noget der er forbundet med spænding og nydelse.

SEX I EN ALKOHOLKONTEKST

- På den anden side, kan alkohol interferere med en persons evne til at samtykke til sex.
 - Kan ende med seksuelt overgreb.
- Svært at sætte en grænse for, hvornår en person er så fuld, at de ikke kan samtykke længere (udover når de er bevidstløse)
- Personer har forskellige tolerancer over for alkohol
- Udfordrende at bedømme, hvor fuld en person reelt set er
- Alkoholberuselse bliver ofte brugt som en forklaring/undskyldning for at have begået overgreb

SEX I EN ALKOHOLKONTEKST

- 29% og halvdelen af alle seksuelle overgreb sker i forbindelse med alkoholpåvirkning.
- Overvægt af kvinder og LGBT+ personer der oplever overgreb i situationer, hvor de drikker alkohol
- En meget lille del af dem bliver rapporteret til politiet
- Overgreb i denne kontekst, bliver ofte ikke anset for værende overgreb af offeret
- Konsekvenser af seksuelle overgreb: PTSD, angst, depression, misbrug, problematiske relationer

METODE

- 30 kvalitative interviews med unge mellem 19-25 år
- De tre artikler fokuserer på:
 - hvordan de unge taler om samtykke og overgreb
 - De unges seksuelle oplevelser og hvordan de tillægger mening til dem

TEORETISK FRAMEWORK

- **Kritisk diskurspsykologi som teoretisk framework (f.eks. Potter & Wetherell, 1987):**
 - Hvilke diskurser gør de unge brug af for at konstruere deres forståelse af samtykke i en alkoholkontekst eller tillægge mening til deres alkoholberusede seksuelle oplevelser, i hvilke situationer, med hvilke formål og implikationer.
 - Samtidig fokus på, hvordan diskurser omkring køn, seksualitet og alkoholberuselse har indflydelse på, hvordan de forstår samtykke og deres seksuelle oplevelser

RESULTATER

- Unges forståelse af samtykke i en alkoholkontekst er situationel og kontekstuel
 - De unge gjorde brug af forskellige diskurser omkring køn, seksualitet og alkoholberuselse i forskellige situationer, med forskellige formål og med forskellige implikationer for deres forståelse af samtykke og deres seksuelle oplevelser
 - De unges brug af diskurser afhang i visse situationer også af faktorer som køn og seksualitet

CENTRALE FUND- DEN NEOLIBERALE DISKURS

- Den neoliberale diskurs bygger på præmissen, at individet har et frit valg, men dermed også ansvar for de valg vedkommende tager.
 - Samtykke blev ofte anset som en kontrakt mellem to ligeværdige individer
 - Ofte defineret som en 'fælles forståelse' eller 'fælles enighed' omkring hvad der skulle ske seksuelt
 - En person har dermed frihed til 'bare' at sige ja eller nej sex
 - En person har også et moralsk ansvar for at sikre sig samtykke
 - Ofte i situationer, hvor de unge snakkede om hvordan de forstod og definerede samtykke
 - **Ift. deres seksuelle oplevelser**
 - et øget ansvar for ens seksuelle oplevelser – også de dårlige
 - Mest udbredt blandt kvinderne

CENTRALE FUND- DEN NEOLIBERALE DISKURS

Jeg var på ferie med en veninde og vi havde drukket meget store mængder alkohol. Jeg havde ikke black out, men min krop var helt følelsesløs, jeg kunne ikke rigtig gå eller snakke ordentligt. Og pludselig var jeg i samme rum med ham (en fyr hun havde mødt samme dag). Han begyndte at lægge an på mig og jeg var sådan "no no" men han var sådan "yes". Så ved jeg ikke om han troede at jeg gerne ville (have sex), men jeg kunne ikke rigtig gøre modstand så jeg lod det ske. Jeg tror ikke jeg var endt i den situation, hvis ikke jeg havde drukket så meget. Men der var intet fysisk jeg kunne gøre for at stoppe ham. Hvis jeg begyndte at råbe, skrigende eller slå ham, så kunne det jo være at han også slog mig eller holdte mig for munden eller noget i den stil. Så det var min løsning. Bare at ligge der og tænke "okay, det tager måske 10 minutter, men så er det også ovre efter det".

Elisabeth, 25 år

CENTRALE FUND- KØNNEDE DISKURSER

- The male sexual drive discourse
 - Mænds seksualitet som et instinkt, dermed svært at kontrollere
 - Mænd har altid lyst til sex
 - De samtykker altid til sex
 - de kan derfor ikke opleve overgreb

- Kvinder skal balancere mellem den neoliberale diskurs og mere traditionelle kønnede diskurser
 - De forventes at have sex på lige fod med mænd
 - Samtidig skal de ikke have 'for meget' sex fordi de risikerer 'slut stigma'

” At have en trekant er toppen af scoreboardet blandt mine venner. Det er ikke så vigtigt om du synes det er spændende eller ej; hvis du har chancen, så tager du den. Jeg tror det er noget der påvirker mange drenge og det er svært at bryde med de forventninger.

” Anton, 21

Altså, det er jo ikke fedt at blive kaldt en luder vel? Men hvis du siger nej til sex, så er du jo også en luder, ikke? Måske om nogle år vil man blive anset som ”hard-to-get” eller at man har selvrespekt og derfor siger nej. Jeg siger ikke at folk der har sex ikke har selvrespekt fordi der er mange mennesker der bare gerne vil have sex. Og det skal de da bare gøre ikke? Men jeg synes ikke man skal gøre noget man fortryder efterfølgende. Livet handler om valg og konsekvenser og man burde tænke på de konsekvenser. Jeg synes, det er nice at være ”hard-to-get” og at ikke alle har haft sex med mig. Hvis jeg havde haft sex med mange mennesker, ville min kæreste ikke synes det var nice... altså, hvis jeg havde haft lyst til at have sex, ville jeg havde gjort det.

Sophie, 19 år

CENTRALE FUND- ALKOHOLENS 'TRANSFORMERENDE' EFFEKT PÅ SAMTYKKE

- Blev anvendt når interviewpersonerne skulle argumentere for/forklare, hvorfor de havde samtykket til sex i en alkoholkontekst (kulturel ide om alkohols transformerende effekt)
 - Alkohol:
 - Kan føre til fortrydelse
 - Forklare, hvorfor man ikke spurgte om den anden persons samtykke
 - Forklare, hvorfor man samtykke til sex man 'egentlig' ikke havde lyst til (i ædru tilstand)
 - Mindre ansvar ift. samtykke i nogle situationer, men øget ansvar i andre situationer

” “Hele det her med at tænke tingene igennem forsvinder. Du gør ting fordi du gerne vil gøre dem mens du er fuld. Jeg tror, det er derfor jeg har gået hjem med folk som jeg aldrig kunne se mig selv med; det var ikke noget jeg *rent faktisk* ville, det er fordi mit fulde jeg tager over og det er slet ikke rationelt.”

KRISTINA, 25 ÅR

” Jeg har ikke altid været sikker på, at jeg har fået et reelt samtykke (fra den anden person jeg har haft sex med) pga. alt den alkohol der var involveret. Alkohol efterlader dig med lysten til at have sex men gør det også svært at tilsidesætte denne lyst og sige til sig selv ”jeg ved at jeg kommer til at have sex som jeg ikke *egentlig* ønsker”. Det er nemt at sige ”jeg skal på ingen måder have sex mens jeg er så fuld” mens man er ædru, men når man er fuld, så mister man den barriere.

” Morten, 23 år

IMPLIKATIONER

- De unges forståelse af samtykke i situationer hvor de drikker alkohol er situationel og kontekstuel
 - Samtykke blev i nogle situationer anset som et fælles ansvar og som et frit valg
 - I andre situationer dominerede kønnede forståelser der stillede forskellige forventninger til mænd og kvinder ift. samtykke
 - Alkoholberuselse muliggjorde andre måder at forstå og praktisere samtykke på
- Disse modsatrettede forståelser indikerer, at det kan være svært og ambivalent for unge mennesker at navigere alkoholberusede seksuelle situationer
- Hvis man ønsker at reducere det høje antal af overgreb i en alkoholkontekst er det vigtigt at huske den situationelle natur af de unges forståelse af samtykke og seksuelt overgreb i en alkoholkontekst
- Vigtigt at have for øje hvordan forskellige diskurser omkring køn, seksualitet og alkoholberuselse påvirker de unges muligheder for at samtykke i en alkoholkontekst

SCHOOL OF BUSINESS AND SOCIAL SCIENCES
AARHUS UNIVERSITET